

Н.О. Рязанова

к.е.н., доц.

ДЗ «Луганський національний університет ім. Т.Шевченка»

ПОБУДОВА СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ

У системі фінансового менеджменту організації основним показником, інтегруючим ключові аспекти його якості, відбиваючи результат умілого і успішного ведення бізнесу, являється прибуток, важливе значення набуває ефективне управління ним. Перешкоджає досягненню високої результативності управління фінансовим результатом наявність безлічі проблем, пов'язаних з формуванням, розподілом, використанням і оцінкою прибутку, основними з яких виступають: відсутність взаємоузгодження облікових і управлінських понять, недосконалість законодавства, системи оподаткування, відсутність дієвих сучасних механізмів фінансового управління, планування, прогнозування, контролю і аудиту, контролінгу прибутку, риск-менеджменту, методики обґрунтованої оцінки управління ним в умовах невизначеності і ризику. Сучасний етап розвитку економіки України зумовлює необхідність застосування перспективних підходів до управління прибутком. Очевидна методологічна і практична значущість системи управління прибутком, покликаним враховувати ринкову кон'юнктуру і внутрішній потенціал організації. В зв'язку з цим, проблеми забезпечення якісного управління прибутком, з позиції системності, взаємоузгодження облікових і управлінських концептуальних підходів до визначення прибутку є важливою проблемою, а обґрунтування теоретико-методологічних положень і практичних рекомендацій по їх рішенню в сучасних умовах стає важливим завданням наукових досліджень.

Характеризуючи показники прибутку, необхідно брати до уваги, що згідно з чинним законодавством, майно організації не завжди враховується за ринковою вартістю, що неприйнятно в умовах невизначеності і ризику. Тільки

ідентифікація прибутку на основі ринкової оцінки дозволяє потенційним інвесторам оцінити успішність діяльності, що, проте, доцільно тільки організаціям, цінні папери яких котируються на фондовому ринку або при складанні фіктивного ліквідаційного балансу. Тому в теорії і практиці фінансового менеджменту використовуються інші варіанти визначення прибутку, що ґрунтуються на ринковій оцінці.

Оскільки прибуток множинна за своїм уявленням, то існує неоднозначність її кількісної оцінки, що і обумовлює необхідність вивчення її оцінки з різних сторін.

Прибутковість можна характеризувати як здатність отримувати прибуток, достатній для залучення і утримання інвестиційного капіталу [1, с. 271]. Відповідно, факт отримання позитивного фінансового результату не повністю характеризує ефективність діяльності організації, важливо співвідносити дохід з понесеними витратами.

Більшість учених-економістів поєднують поняття «дохідність», «ефективність», відмічаючи, що дохідність відображає ефективність використання сукупного вкладеного капіталу, враховуючи усі чисті доходи, отримані власником інвестованого капіталу. Показник дохідності не несе смислового навантаження у разі, якщо не вказаний конкретний період часу, по закінченню якого інвестор отримав дохід. Ефективність поняття ширше в порівнянні з прибутковістю. Практика свідчить, що стан і результати роботи організації не завжди можливо оцінити за допомогою показників прибутковості.

Дохідність визначають похідним показником сукупної величини чистого доходу, виробленого капіталом за певний період часу, і величини багатства власника капіталу на початок періоду [2, с. 13]. А також ефективність системно показує підсумки ефективного використання засобів праці і робочої сили за окремий період [3, с. 425].

У зарубіжній практиці фінансового менеджменту використовується термін «продуктивність системи виробництва і обслуговування», що

розглядається як ефективне використання ресурсів при виробництві різних продуктів і надання послуг [4]. Отже, ефективність виробництва і продуктивність системи, по суті, виступають синонімами, що характеризують одні і ті ж результати діяльності організації. Індикатор ефективності - реалізація мети діяльності організації з мінімальними витратами праці і часу.

Загальним в показниках «прибуток», «рентабельність», «прибутковість», «дохідність», «ефективність», являється те, що вони характеризують фінансову результативність діяльності підприємства.

У сучасних умовах важливо правильно характеризувати прибутковість макро- і мікрорівнях. На мікрорівні вона характеризується як головна мета діяльності, результат ефективного здійснення функцій. Основна мета діяльності організації знаходиться в тісному зв'язку з її життєвим циклом. На стадії «народження» ключова мета - виживання, а завдання - вихід на ринок; у «дитинстві» - тимчасова рентабельність при стабілізації позицій на ринку; у «юності» - швидке збільшення прибутку за рахунок росту продажів і завоювання частини ринку; на стадії «зрілості» - імідж при оптимізації системи показників; на етапі «старіння» - підтримка досягнутих показників і стійкості функціонування; на стадії «виживання» - розробка нових ідей, орієнтованих на омолодження організації.

На мікрорівні рентабельність як зняття прибутку з вкладених ресурсів представляє інтерес для різних категорій користувачів.

Так, ріст рентабельності для працівників організації означає зміцнення фінансового стану, а, отже, збільшення засобів на стимулювання їх праці.

Для управлінців - оцінка результативності тактики, стратегії, якості менеджменту; необхідність їх коригування.

Рентабельність цікавить акціонерів з позиції прибутковості їх вкладень в загальній величині інвестованого капіталу.

Показники рентабельності в динаміці цікаві з позиції можливості фактичного отримання відсотків по кредитах і позиках, нейтралізації ризику їх неотримання, неплатоспроможності клієнта у теперішній час та у перспективі.

З точки зору бухгалтерського обліку рентабельність включає дві складові. Перша - рентабельність, залежна від методики числення витрат, оцінки вартості основних фондів, запасів (дохід від звичайних видів діяльності) організації. Друга - вірогідна рентабельність (дохід від володіння борговими зобов'язаннями, цінними паперами і матеріальними цінностями, надзвичайний дохід).

Генералізуючи приведені вище позиції інтерпретації суті прибутку та його показників, в сучасних умовах доцільно правильно використати комплексну його характеристику, синтезуючу бухгалтерську і різні модифікації облікової концепції. Стислий аналіз визначення та методик формування і використання прибутку показав, що єдиного підходу до їх вибору в науці і практиці не існує, використання кожної з методик окремо не дозволяє зробити однозначного висновку про стан фінансового результату. У результаті, виникає необхідність взаємоузгодження облікових та управлінських понять з визначення прибутку, формування методичного результативного підходу до оцінки прибутку, функціонування підприємства, з огляду на його специфіку.

Наявність безлічі визначень, видів і методик оцінки прибутку забезпечує формування концепції багатоваріантного прибутку. Причому без урахування поліморфізму прибутку неможливо сформувати сучасний підхід до досягнення високих кінцевих результатів, що повинне забезпечуватися в системі управління прибутком.

Перелік використаної літератури

1. Соколов, Я. В. Основы теории бухгалтерского учета [Текст] / Я. В. Соколов. – М. : Финансы и статистика, 2003. – 496 с.
2. Пайк, Р. Корпоративные финансы и инвестирование [Текст] / Р. Пайк, Б. Нил ; пер. с англ. – 4-е изд. – СПб. : Питер, 2006.
3. Найт, Ф. Х. Риск, неопределенность и прибыль [Текст] / Ф. Х. Найт ; пер. с англ. – М. : Дело, 2003. – 360 с.
4. Miller, M. Behavioral Rationality in Finance: The Case of Dividends [Text] /M. Miller // Business. – 1986. – Vol. 59. – P. 451 – 468.